

Jakub Stejskal
Druhá příroda
Příspěvek k sociální filozofii umění

Katedra estetiky, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze

Předložená disertační práce *Druhá příroda* se zaměřuje na významný úkol filosofické identifikace možnosti a způsobů umění jakožto východiska sociálního poznání v kontextu modernity. V tomto smyslu se práce zabývá tématem sociální filosofie umění, zejména sociální epistemologie umění, v níž pojímá sociální sféru jako druhou přírodu. Práci lze hodnotit jako mimořádně zdařilý intelektuální počín.

Autor disertace navazuje primárně na dva proudy myšlení, jež mají své zdroje v německé klasické filosofii: na analytický kantianismus a na kritickou teorii společnosti. V souladu s nimi čerpá z filosofické aktualizace Immanuela Kanta, G. W. F. Hegela a dalších autorů. Přitom kontrastuje analytickou koncepci domestikace subjektu ve vztahu umění a společnosti (Korsgaard, Pippin, McDowell, Brandon) s kritickou koncepcí estetické teorie (Adorno a další generace autorů) rozvíjené v rámci kritické teorie. V návaznosti na tyto rozborů analyzuje filosofický estetismus a ukazuje jeho meze v souvislosti s relevantními výzvami západního vizuálního umění a galerijních provozů. Objasňuje tezi, že je třeba přestat posuzovat umělecký modernismus z hlediska horizontu smíření. Usiluje o redefinici kantovské estetiky ve jménu artikulace oblasti estetické normativity s její autonomií, jež by však neznamenal její marginalizaci či eliminaci.

Zkoumá přitom pojem druhé přírody, jež mapuje až k Ciceronovi (*altera natura*), a koncentruje se na normativní horizont ohraničující druhou přírodu a její ekvivalenty, jako např. lidskou civilizaci. V rámci sociální filosofie vyzdvihuje její poznávací a kritický moment, přičemž sociální filosofii vnímá jako filosofickou verzi praktické sociální kritiky.

Autor připomíná, že zatímco Kant nespojoval estetické soudy s poznávacími soudy a reflektující soudností proto vymezoval jiné pole působnosti, Kantovo pojetí umění otevírá složitější komplex aktivit. Lidská intencionalita zde nemůže být redukována pouze na soudy vkusu a libost, ale zahrnuje rovněž morální vlohy v sociálním rámci a ukazuje rozumové účely.

Stejskal prezentuje Habermasovy, Pippinovy a Ferryho interpretace estetického modernismu a objasňuje, proč tito autoři považují estetický modernismus za jednodimenzionální výklad Kantova konceptu autonomie. Důležitým bodem interpretace je

zde v souvislosti s Gardnerem vztah mezi filosofickým estetismem a jeho popřením, s vyústěním v estetickém subverzivismu.

Autor disertace nakonec své rozbory filosofické estetiky konkretizuje na příkladu konceptualismu, jeho limitech a jeho inspirativnosti. Stejskal dokládá, že umění může být způsobem, jak kriticky poznávat sociální, druhou přírodu, popisovat ji a zároveň vyznačovat normativní představy o spravedlivější společnosti. To však vyžaduje vypořádat se s pojmem smíření a přikročit k tematizaci magického zakouzlování a odkouzlování. Umění tak umožňuje nediskurzivně vyjádřit sociální a politickou dimenzi reality.

Autor svojí disertací prokázal, že je schopen analyzovat významné téma, nastudovat relevantní domácí a zahraniční literaturu a adekvátně ji zpracovat, i když na některých místech užívá zdroje poměrně odlišných úrovní (slovníkové versus náročně analytické, např. na s. 12 – 13.). Zpracoval rozsáhlou literaturu, jejíž další analýzy a navazující rozbory by umožnily dovést výklad argumentačních linií jednotlivých interpretačních proudů, jimiž se autor zabývá. Výzvou pro další výzkum by mohla být například analýza tématu disertace v rámci vývoje paradigmat kritické teorie společnosti za rámec komunikativního jednání až do současnosti a tím i doložení, kam směřují analýzy tématu v teoretickém vývoji Habermase, Honnetha a dalších generací autorů kritické teorie.

Autor prokázal nejen schopnost zpracovat obsah práce, ale doložil také své formulační a stylistické schopnosti. Jedná se o nadstandardní práci, která si zaslouží uznání. Samozřejmě splňuje také nároky kladené na disertační práci na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Práci považuji za velmi kvalitní, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji udělení titulu PhD.

Praha, 21. 3. 2014

PhDr. Marek Hrubec, PhD.
Filosofický ústav Akademie věd ČR
Jilská 1, 110 00 Praha 1, ČR